

JAARBERICHT 2025

COLLECTIEF RIVIERENLAND

Foto: Ted Fronik

Collectief
Rivierenland
agrarisch
natuurbeheer

INHOUD

WIE IS COLLECTIEF RIVIERENLAND?
pagina 3

CIJFERS EN ACTIVITEITEN
pagina 4

AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER
pagina 6

VRIJWILLIGER IN BEELD: LOUIS VAN DER PLOEG
pagina 8

PATRIJZEN BAM, BEHEERMONITORING EN DOORADERING
pagina 10

GBIEDSCOÖRDINATOREN VERTELLEN
pagina 12

NOMINATIE ARIA AWARD
pagina 14

PROJECTEN
pagina 15

AGRARIËR IN BEELD: HUGO LAMERS
pagina 18

RESULTATEN 2025
pagina 20

VOORUITBLIK NAAR 2026
pagina 22

DE GEZICHTEN VAN
COLLECTIEF RIVIERENLAND
pagina 23

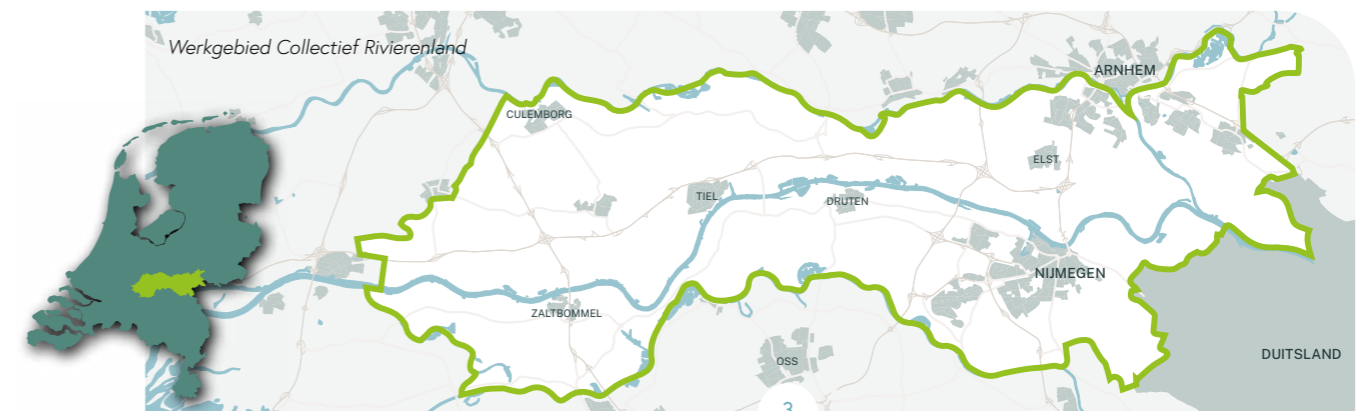
Steenuil
Foto: Ted Fronik

WIE IS COLLECTIEF RIVIERENLAND?

Collectief Rivierenland is een coöperatie die zich inzet voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer in het Gelderse Rivierenland. Samen met de agrarische natuurverenigingen, boeren, burgers en vrijwilligers zetten we ons in voor behoud en ontwikkeling van het karakteristieke landschap van het riviereengebied, mét de flora en fauna die daarbij hoort.

Een belangrijk instrument hiervoor is de landelijke subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Namens de landelijke en provinciale overheid maken wij afspraken met boeren en landgoedeigenaren voor een aangepast beheer van landbouwgrond zodat biodiversiteits-, landschaps- en milieudoelen behaald kunnen worden. De deelnemers ontvangen hiervoor een marktconforme vergoeding. Goed voor de natuur maar ook goed voor de boer. Naast het ANLb levert het collectief ook met andere gebiedsprojecten een bijdrage aan natuur, landschap en biodiversiteit. We smeden nieuwe samenwerkingen, investeren in kennisprojecten en brengen boer en burger dichter bij elkaar. Wij zien onszelf graag als een proactieve en toegankelijke organisatie die de schakel kan zijn tussen beleid enerzijds en de uitvoering in het veld anderzijds. Visie en beleid zijn een startpunt, maar in het veld moet het gebeuren!

Dit kunnen wij niet alleen. Wij werken hierbij nauw samen met de omgeving en de zes agrarische natuurverenigingen en vele vrijwilligers in het riviereengebied. De agrarische natuurverenigingen kennen een lange traditie in ons werkgebied en zijn stevig verankerd in een groot lokaal netwerk. Zij zijn onze ogen en oren in het veld waardoor wij als collectief makkelijk op verschillende niveaus kunnen opereren. Van regionaal tot lokaal. De agrarische natuurverenigingen zijn: Tiel- en Culemborger Waarden, De Capreton, Vereniging Streekbeheer Rijnstromen, Vereniging Streekbeheer Rijk Maas en Waal, Lingestreek en De Ploegdriever.

CIJFERS EN ACTIVITEITEN VAN 2025

BESTUUR

- ▶ Het bestuur van Collectief Rivierenland bestaat uit afgevaardigden voorgedragen door de agrarische natuurverenigingen en heeft een onafhankelijk voorzitter. Het bestuur bestaat daarmee uit **7 personen**.
- ▶ Het bestuur **vergaderde 14 keer**.
- ▶ De werkorganisatie **vergaderde 12 keer**.
- ▶ Collectief Rivierenland organiseerde **2 keer een algemene ledenvergadering**, in maart en november.
- ▶ Collectief Rivierenland had **642 deelnemers** in 2025.

ORGANISATIE

- ▶ De werkorganisatie bestaat in 2025 uit:
 - **6 gebiedscoördinatoren**
 - **1 ecooloog**
 - **1 directeur**
 - **1 officemanager**
 - **projectleider ANLb**
 - **projectleider projecten**
- ▶ Dit jaar zijn er **3 nieuwe gebiedscoördinatoren** gestart.
- ▶ In 2025 zijn bij **187 deelnemers** in totaal **399 elementen of percelen** geschouwd.

SUBSIDIE

- ▶ Met de goedkeuring op de uitbreidingsaanvraag voor de regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer hebben we een beschikking van de provincie Gelderland ontvangen voor een bedrag van € 29.649.094,- voor de periode 2023 tot en met 2028. Hiermee beheerden in 2025 642 deelnemers 4862 ha.

COMMUNICATIE

- ▶ **Alle leden en externe relaties hebben 4 digitale nieuwsbrieven** ontvangen afgelopen jaar.
- ▶ In het voorjaar zijn er voorafgaand aan het weidevogelseizoen bijeenkomsten georganiseerd met de coördinatoren van de weidevogelgroepen. In het najaar zijn er 18 evaluatiebijeenkomsten (gebiedstafels) georganiseerd met de coördinatoren van de weidevogel- en patrijzenvrijwilligers.
- ▶ Collectief Rivierenland heeft de brochures "Weidevogels in het rivierenland 2025" en "Patrijzen in het rivierenland 2025" opgesteld om de resultaten van het beheer te delen.
- ▶ Collectief Rivierenland bereikt een groeiende online community: op LinkedIn volgen 680 mensen onze updates en op Facebook nog eens 253. Op beide platforms delen we regelmatig berichten om iedereen op de hoogte te houden van onze activiteiten.

KENNISONTWIKKELING

- ▶ Bestuursleden en medewerkers van Collectief Rivierenland waren aanwezig op de Boerennatuurdag en ALV van BoerenNatuur. Medewerkers van Collectief Rivierenland volgden een tweedaagse QGIS training. Drie nieuwe gebiedscoördinatoren volgden een uitgebreid inwerkprogramma. Medewerkers hebben deelgenomen aan diverse cursusactiviteiten georganiseerd door BoerenNatuur.
- ▶ Er zijn verschillende praktijkcursussen en kennisbijeenkomsten georganiseerd voor diverse studiegroepen. In totaal zijn er **18 bijeenkomsten** georganiseerd:
 - 5 bijeenkomsten Water- en bodem kwaliteit
 - 4 bijeenkomsten BAM-akkers
 - 3 bijeenkomsten Natuurinclusieve landbouw
 - 4 bijeenkomsten Kruidenrijk grasland
 - 2 bijeenkomsten Ecologisch slootschonen
- ▶ **7 deelnemers** hebben een Bedrijfsnatuurplan ontvangen. In dit plan wordt een analyse gemaakt van natuur en biodiversiteit op en om het bedrijf. Samen met de agrariër kijken we welke natuurwaarden er al aanwezig zijn en welke er ontwikkeld kunnen worden.

AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

Vanaf 2023 is de nieuwe beheerperiode t/m 2028 gestart. Het afgelopen jaar zijn we druk geweest met de uitvoering van het beheer. Eind 2024 hebben wij bij bestaande en nieuwe deelnemers extra beheer af kunnen sluiten voor beheerjaar 2025. Dit zorgde voor een mooie uitbreiding.

WEIDEVOGELS

Dit jaar hebben wij met 517 weidevogelboeren (waarvan 171 ANLb deelnemers) en 226 vrijwilligers voor de bescherming van weidevogels in het Rivierengebied gezorgd. Binnen het werkgebied liggen 13 weidevogelkerngebieden. In totaal werden er in het hele rivierengebied 1999 legsels beschermd/ geregistreerd. Uit de monito-

ring kwam naar voren dat het nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) in de kerngebieden gemiddeld hoger dan 70% was. De uitkomst van alle legsels in het Rivierengebied van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld is 75% in 2025. Gemiddeld gezien wordt daarmee voldaan aan het wenselijke nestsucces van minimaal 70%, maar de resultaten per weidevogelgebied kunnen erg verschillen.

Het Rumpse Veld is dit jaar voor de tweede keer meegenomen als weidevogelgebied. Er zijn maar liefst 445 nesten beschermd en met een uitkomstpercentage van 79%. Er zaten altijd al grutto's, maar er is nu bij 15 deelnemers ANLb afgesloten specifiek gericht op de ontwikkeling van het weidevogelgebied. Dit wordt nog verder ontwikkeld.

Inmiddels is er in het hele rivierengebied 37 ha plasdras gerealiseerd. Ook werd er op vele plekken last-minute beheer in de vorm van kuikenland toegevoegd. Dit ondersteunt de kuikens door goede bescherming en voedselvoorziening te bieden.

In 2025 hebben de weidevogelgroepen zich weer fantastisch ingezet en alle weidevogelgebieden gemonitord. Er zijn 13 weidevogelgroepen actief binnen het werkgebied van het collectief.

Ook de droneteams waren in 2025 wederom actief. Een tiental vrijwilligers ging regelmatig vroeg uit de veren om de weidevogels op te sporen voordat er gemaaid werd. Ook werden er informatieborden geplaatst bij een aantal weidevogelgebieden. De samenwerking tussen de agrariër, weidevogelvrijwilliger, provinciaal weidevogelcoördinator en het Collectief is cruciaal voor deze successen.

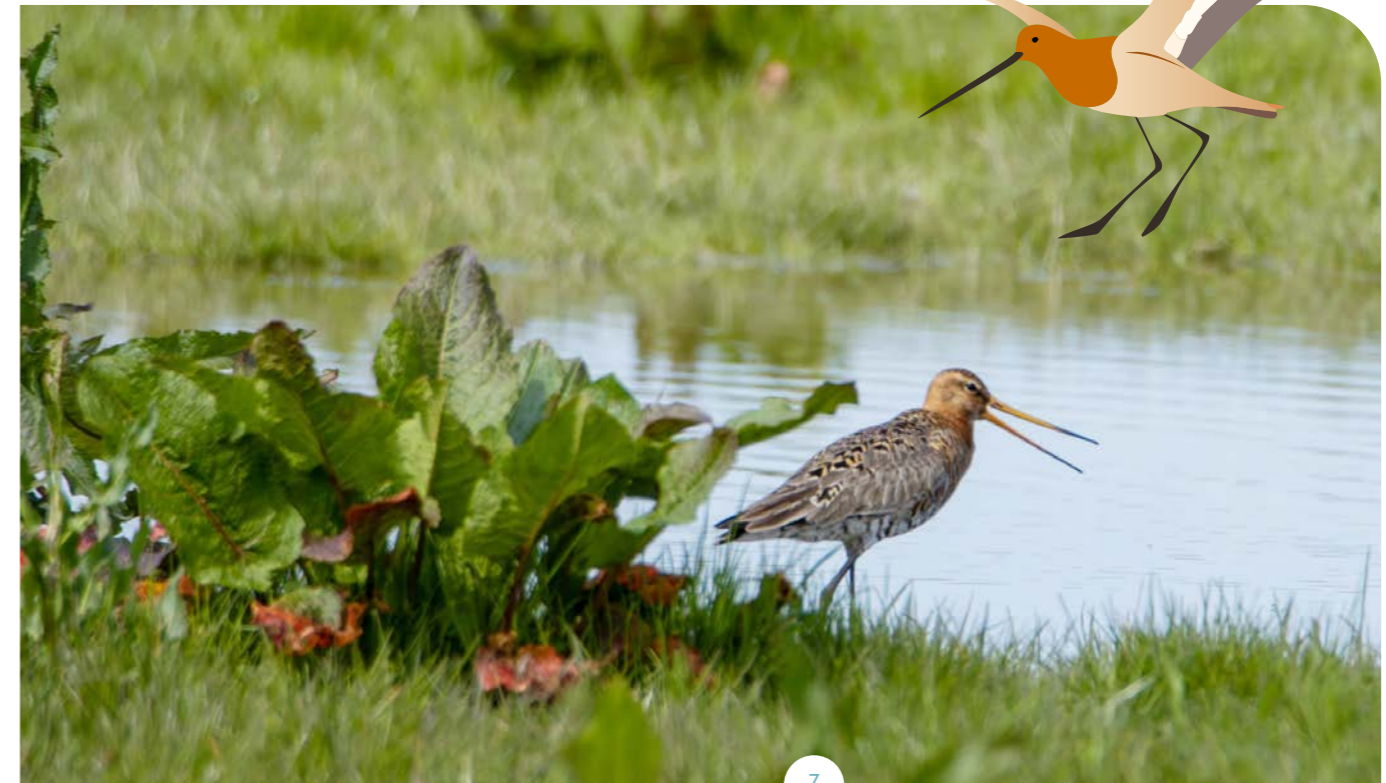
Bedankt allemaal!

Plasdras bij weidevogels. Foto: Marije Slijkhuis

Grutto plasdras. Foto: Ted Fronik

Tureluur. Foto: Ted Fronik

VRIJWILLIGER IN BEELD

LOUIS VAN DER PLOEG - DRONEPILOOTCOÖRDINATOR

Louis komt oorspronkelijk uit Limburg maar woont inmiddels al weer zo'n 40 jaar in de Overbetuwe. Zijn interesse in planten, zoogdieren en vogels was er altijd al. Na zijn pensioen is hij eerst weidevogelvrijwilliger geworden in Overbetuwe en werd vervolgens coördinator van de patrijzengroep. In het begin waren ze maar met 6 tellers en na een aantal jaren stonden ze met wel 30 tellers in het gebied!

In de weidevogelgroep werd gesproken over drones en werd zijn interesse gewekt. Vroeger had Louis modelvliegtuigjes bestuurd dus het bedienen van een console was hem niet vreemd. Hij heeft de benodigde papieren voor dronepilot gehaald en ging aan de slag. Na het plotselinge overlijden van onze vroegere drone coördinator, Anja Hofstra, heeft Louis de taak van coördinator op zich genomen.

Er komt heel wat kijken als coördinator/dronepilot. Alle aanvragen komen via hem binnen. Hij kijkt welke andere piloten beschikbaar zijn. Er zijn 2 piloten per vlucht nodig. Eén bedient de console en kijkt op het scherm en de ander kijkt omhoog en houdt de omgeving in de gaten. Dan moet er worden gekeken of het luchtruim beschikbaar is op de betreffende dag en locatie. Er gelden vliegverboden voor bepaalde zones rond bedrijfs- en militaire terreinen. Soms zijn er ook tijdelijke sluitingen zoals b.v. tijdens militaire oefeningen of in officiële militaire laagvlieg gebieden zoals Maas en Waal. Vervolgens moet de weersverwachting voor die dag gunstig zijn en dan kan er een vliegplan worden gemaakt en de accu's worden opgeladen.

Door de verbeterde warmte - en daglicht camera op de nieuwe drone kunnen wij dan 10-15 min voor zonsopkomst op de vliegdatum starten. Dit is een hele verbetering t.o.v. de oude drone; daar moesten wij 1-1,5 uur voor zonsopkomst mee starten. Een andere tijdsparende verbetering is dat als de accu leeg is, de drone zelf onthoudt waar hij 'de draad' in het vliegplan weer moet oppakken. Met deze drone is het ook mogelijk om direct te schakelen tussen warmte - en daglicht beeld. Het grote voordeel hiervan is dat er geen twee vluchten meer nodig zijn per perceel maar alles gescand kan worden in één vlucht. Hierdoor kunnen wij in de winter ook stand-

vogels zoals patrijs, fazant, veldleeuwerik, vinken, gorzen en dieren zoals hazen in beeld brengen. Tevens kunnen we hun aantallen vastleggen in het gewas waar ze verblijven (stoppels, luzerne, veldboon enz.). Zo komen we achter hun voorkeursgewassen en kunnen we ze beter beschermen.

"Hoewel het drone vliegen erg leuk is moet een piloot toch redelijk 'frustratietolerant' zijn" zegt Louis. Het komt nog al eens voor dat je alles hebt ingepland om te vliegen en je dan 's morgens vroeg bij het perceel aankomt en er mist hangt. Mist = niet vliegen. Weerapps geven vaak slechte info over mistvorming of motregen. Verder is een beetje technisch inzicht voor een dronepilot wel handig en het helpt als je geen softwarefobie hebt.

Louis hoopt dit jaar veel rond te vliegen op de BAM-akker. "Op dit moment zijn wij met een proef bezig om alles wat op een BAM-akker* rondloopt en vliegt in beeld te brengen. Wij piloten moeten wel weer een hoop vogelkennis bijspijkeren. De meeste weidevogels kennen wij wel, maar de niet stationaire kleine akkervogels zoals veldleeuwerik, graspieper, is van een andere orde. Als je met een verrekijker de akker afspeurt zie je de vogels in

zijaanzicht en herken je ze door de verschillende kenmerken. Als je er echter met een drone op 30 meter overheen vliegt en je ziet alleen het bovenaanzicht, is dit hele andere koek om ze op naam te brengen."

Laatst kwamen ze er achter dat er woelmuizen zaten in een veld. Op de warmtebeeldcamera zagen ze duidelijk wat bewegen terwijl met de gewone camera er helemaal niets te zien was. Doordat je meteen kan schakelen van het ene beeld naar het andere lukt het dan alsnog om vast te stellen om welk dier het gaat. Dat is het mooie aan dit vrijwilligerswerk; je weet nooit van tevoren wat je tegenkomt!

* BAM= Biodivers Akker Mozaïek

Louis van der Ploeg (groene jas) in het veld met Kees van Dun links en Leonie Geurts rechts

Warmtebeeld patrijzen

Daglichtcamera van dezelfde patrijzen

Luchtfoto: Kievitsnest met daglichtcamera

PATRIJZEN BAM BEHEERMONITORING DOORADERING

Foto: Hermen Vreugdenhil

PATRIJZEN

De patrijs is een belangrijke en bekende akkervogel in het boerenlandschap. Sinds 2018 zijn er ANLb maatregelen gericht op de patrijs en worden deze ook gemonitord. De 88 telgebieden in het rivierenland worden door 97 vrijwilligers geteld. Voor de patrijs is net zoals voor de weidevogels een mozaïek van beheer belangrijk. Hierbij is een combinatie van struweelhagen, akkerranden, keverbanken en braakstroken belangrijk. Dit biedt zowel dekking als voedsel voor de volwassen dieren en hun jongen.

PILOT BIODIVERS AKKER MOZAÏEK (BAM)

Met acht boeren realiseren we in het Rivierenland 50 hectare Biodivers Akker Mozaïek (BAM). 2025 was het tweede jaar van deze vernieuwende maatregel binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Een BAM-akker is een volveldse, meerjarige maatregel die bestaat uit een afwisseling van stroken met een meerjarig eiwitgewas (een luzerne-klavermengsel), kruidrijke stroken en stroken met productieve rustgewassen. Deze variatie zorgt voor een aantrekkelijk en voedselrijk leefgebied voor akkervogels en andere soorten. De BAM-vogelakkers zijn in het bijzonder bedoeld voor broedende veldleeuweriken. Daarnaast profiteren ook patrijzen en overwinterende akkervogels van deze akkers. De mengsels vormen bovendien een belangrijke voedselbron voor insecten en muizen, die op hun beurt weer roofvogels aantrekken, zoals steenuilen.

Om inzicht te krijgen in de ecologische effecten brengen

BAM-akker. Foto: Hermen Vreugdenhil

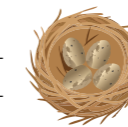

we het leven in de akkers systematisch in kaart. Provincie Gelderland faciliteert de monitoring. Samen met onder andere Anthonie Stip van De Vlinderstichting bouwen we een insectenmonitoring op in de BAM-akkers.

De deelnemende boeren worden begeleid door de gebiedscoördinator. De initiatiefnemers van het BAM-concept, Sander Bernaerts en Ben Koks, ondersteunen de deelnemers bij landbouwkundige en ecologische vraagstukken. Daarnaast organiseerden we vier kennisbijeenkomsten waarin deelnemers ervaringen en inzichten met elkaar deelden. Ook vond een workshop plaats waarin we samen verkenden welke nieuwe afzetmogelijkheden er zijn voor de gewassen uit het mozaïek.

BEHEERMONITORING

Om te weten wat de effecten van het beheer zijn, is monitoring cruciaal. Zo worden weidevogels gemonitord door weidevogelbeschermers en patrijzen geteld door vrijwillige telgroepen. De gegevens uit de monitoring worden gebruikt om de kwaliteit van het leefgebied te versterken. Voor het tweede jaar hebben de ecoloog en gebiedscoördinatoren in de weidevogelgebieden habitatmonitoring uitgevoerd. Hierbij zijn de plasdras en het kruidrijk grasland onderzocht. Door deze monitoring hebben we inzicht in de kwaliteit van het beheer gekregen. We leren steeds beter wat nu precies een goed leefgebied voor weidevogels is. In 2025 zijn de voorbereidingen getroffen om in 2026 te starten met habitatmonitoring van de akkervogelpakketten zodat we daar ook een goed beeld van krijgen.

Kruidrijke akkerrand. Foto: Marije Slijkhuis

DOORADERING

Naast beheer gericht op weidevogels en patrijzen is ook steeds maar nadruk op beheer voor amfibieën en vissen. Hierbij werd er dit jaar aan 49.7 km sloten ecologisch geschoond om de modderkruiper maar ook andere planten en dieren in de sloot te sparen.

Samen op zoek naar de nesten van weidevogels.

KENNIS & ERVARING

GEBIEDSCOÖRDINATOREN VERTELLEN...

De gebiedscoördinator is de spin in het web. Samen met boeren en vrijwilligers bouwt de gebiedscoördinator aan het agrarisch natuurbeheer.

De zes coördinatoren blikken kort terug op 2025 en kijken vooruit naar 2026.

SANNE JACOBS

Ik ben nu een halfjaar werkzaam bij Collectief Rivierenland. Ik heb veel potentieel beheer mogen intekenen en veel van dat potentieel beheer om mogen zetten naar ANLb. Dit beheer zie ik tot nu toe alleen nog maar als vlakken en lijnen op mijn computerscherm. Ik kijk er ontzettend naar uit om aankomend voorjaar al dit nieuwe beheer in het veld tot leven te zien komen!

LEONIE GEURTS

In de Liemers kleuren we buiten de lijntjes voor meer natuur op het land. Met het Biodivers Akker Mozaïek (BAM) zaaien we niet alleen kruiden, maar ook een gezonde toekomst voor onze vogels en insecten!

JAN BOON

Het jaar 2025 stond voor mij voor een groot deel in het teken van voorbereiding op uitbreiding van het budget in 2026. Veel deelnemers belden of er nieuw beheer mogelijk was. Regelmatig verschenen onbekende nummers op mijn telefoon omdat een agrariër belde die het nieuws over uitbreiding van het ANLb had gelezen of gehoord. Eén van de leuke ontwikkelingen is de belangstelling voor de BAM-akker. Ik mocht maar liefst 7 BAM-akkers intekenen en ik word nog steeds gebeld door belangstellenden. Het geeft voldoening om dit samen met de boeren te mogen doen.

RUUD JACOBS

Als gebiedscoördinator ben ik afgelopen jaar veel in het veld geweest en heb ik regelmatig contact met onze agrariërs. De gesprekken aan de keukentafel en op het land maken mijn werk waardevol. Het is mooi om samen te kijken hoe het beheer loopt en waar kansen liggen. Ik ben dan ook blij met de betrokken deelnemers én de fijne collega's binnen ons team. Samen zorgen we ervoor dat we de natuur een stukje mooier maken!

CORINE WEIMAN

Ja, doe maar, teken maar in," dat is iets wat ik de laatste tijd steeds vaker hoor. Het laatste jaar heb ik als gebiedscoördinator veel bij (potentiële) deelnemers aan tafel gezeten. Heel mooi om te zien dat het enthousiasme onder agrariërs om deel te nemen aan het ANLb groeit. Dat maakt het werk ook zo leuk om te doen! Samen met agrariërs bouwen aan een meer biodivers/natuurinclusief landelijk gebied. Samen plannen maken en deze tot uitvoer brengen. Samen zien dat het werkt!

LISANNE DE WIT

In mijn eerste maanden van mijn werk als gebiedscoördinator vond ik het vooral mooi om de samenwerking te zien tussen zoveel verschillende mensen voor de agrarische natuur, de weidevogels en het lokale landschap. Twee voorbeelden van die samenwerking. Een deel van de ANLb pakketten richt zich op de patrijs, een echte boerenland- en akkervogel. Op een dag kreeg ik van een akkerbouwer met een BAM-akker én van een vrijwillige patrijzerteller dezelfde foto doorgestuurd. "Patrijzen op de BAM-akker! Daar doen we het voor!" Een andere dag ging een akkerbouwer een nieuwe keverbank aanleggen. Hij had een andere akkerbouwer opgebeld voor advies en die was spontaan komen helpen. Ik ben dan heel blij om de al die betrokkenheid, connecties en samenwerking te zien!

NOMINATIE

Agricultural and Rural Inspiration Award (ARIA)

In 2025 werd Collectief Rivierenland met het Biodivers Akker Mozaïek genomineerd voor de Agricultural and Rural Inspiration Awards (ARIA).

In de categorie Environmental protection dongen we met vijf andere genomineerde projecten in Europa mee naar deze prestigieuze Award. Uit maar liefst 127 inzendingen behoorden we met dit innovatieve project tot één van de zes projecten die de finale hebben gehaald.

Een mooie prestatie! Hoewel we de prijs niet hebben gewonnen hebben we het Biodivers Akker Mozaïek wel breed onder de aandacht weten te brengen en internationaal op de kaart gezet.

PROJECTEN

BEDRIJFSNATUURPLANNEN

Ook dit jaar is het Collectief Rivierenland aan de slag gegaan met het opstellen van bedrijfsnatuurplannen. In het bedrijfsnatuurplan, ook wel biodiversiteitsplan genoemd, wordt een analyse gemaakt van de natuur en biodiversiteit op en rondom een bedrijf. Met elkaar kijken we welke natuurwaarden er al zijn en welke ontwikkeld kunnen worden.

BAM-AKKERS

In 2025 is het project BAM-akkers verder uitgegroeid tot een herkenbaar en succesvol voorbeeld van natuurinclusieve akkerbouw. Monitoring laat zien dat de BAM-akkers een rijke akkernatuur herbergen, met een grote diversiteit aan bloembezoekende insecten en akkervogels. Daarmee dragen de percelen zichtbaar bij aan biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit.

De aanpak kreeg dit jaar veel aandacht in regionale en landelijke media en werd bovendien genomineerd voor de Europese ARIA Award, een erkenning voor innovatieve en impactvolle landbouwpraktijken. Een belangrijke stap was de totstandkoming van de vezelhennepdeal, waarmee we onze deelnemers een gegarandeerde afzet bieden.

Het areaal BAM-akkers is eind 2025 uitgebreid naar circa 250 hectare, verdeeld over ruim 40 deelnemers. Daarmee groeit het project uit tot een stevig netwerk waarin het collectief bouwt aan toekomstbestendige akkerbouw.

Foto: Ted Fronik

ECOLOGISCH SLOOTSCHONEN

In 2025 werd binnen Collectief Rivierenland verder gewerkt aan het pakket ecologisch slootschonen, dat in 2023 is gestart in twee pilotgebieden. Bij ecologisch slootschonen wordt 50–75% van de sloot geschoond en blijven de taludkanten ongemaaid. Het pakket wordt gecombineerd met een waterschapsrand en het slootveegsel wordt benut als bodemverbeteraar op bouwland.

Het beheer draagt bij aan verbetering van de waterkwaliteit, verhoging van de biodiversiteit en behoud van leefgebied voor soorten zoals de grote modderkruiper. Tussentijdse resultaten laten zien dat helderheid en kleur van het water zijn verbeterd. In de komende jaren wordt verdere ontwikkeling van de slootkwaliteit verwacht.

NATUURINCLUSIEVE PACT-GEMEENTE HEUMEN

Collectief Rivierenland werkte in 2025 samen met Gemeente Heumen aan de ontwikkeling en toepassing van natuurinclusieve pacht. Doel is om gemeentelijke landbouwgronden zo te verpachten dat zij bijdragen aan biodiversiteit, bodemkwaliteit en landschap, met behoud van agrarische gebruikswaarde.

Binnen het project konden pachters inschrijven op percelen met natuurvriendelijk beheer, passend bij het gebied. Met het vakmanschap van boeren en de begeleiding van het collectief laat natuurinclusieve pacht zien hoe grondbeleid kan bijdragen aan natuur- en landschapsdoelen. Kennis en ervaringen worden gedeeld binnen de studiegroep natuurinclusieve landbouw.

STUDIEGROEPEN

Dit jaar zijn, in samenwerking met BoerenNatuur, verschillende studiegroepen gestart, waaronder kruidenrijk grasland, ecologisch slootshonen en biodivers akkermozaiek (BAM). Tijdens de verschillende studiedagen

wordt kennis gedeeld met en tussen de deelnemers. Dit blijkt een zeer waardevolle leermethode.

AGRARISCH NATUURLIJK – MEER GROEN LOONT

Met het project 'Agrarisch Natuurlijk - Meer groen loont', een initiatief van BoerenNatuur en ZuivelNL geven wij melkveehouders advies over hoe zij natuurbeheer kunnen integreren in hun bedrijf. We ontdekken met de deelnemende melkveehouders hoe dit kan bijdragen aan een beter bedrijfsresultaat en een groenere toekomst. Dat levert meteen mooie kansen op voor de uitbreiding van ons ANLb.

Met dit project, gesubsidieerd door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur leggen we ook de basis voor het belonen van natuur- en landschapsbeheer. Afgelopen jaar hebben 27 melkveehouders in Rivierenland deelgenomen.

DOELSTURING MELKVEEHOUDERIJ GELDERLAND

In het project Doelsturing Melkveehouderij Gelderland is Collectief Rivierenland gestart met doelsturing in de melkveehouderij. Vijfendertig melkveehouders in de Groene Mantel van het Rijk van Nijmegen werken aan concrete doelen voor lucht, water, land en biodiversiteit. Zij worden daarbij ondersteund door de gebiedscoördinatoren van het collectief en bedrijfsadviseurs. Bijzonder aan het project is dat wordt gewerkt met het Markemodel. De dialoog tussen boeren, overheden en

bedrijfsleven staat centraal. Melkveehouders worden aangesproken op hun vakmanschap, krijgen ruimte voor bedrijfsspecifieke keuzes en worden gewaardeerd en beloond voor hun bijdrage aan de doelen.

MAASKRACHT UITERWAARDENBEHEER

Collectief Rivierenland is samen met De Capreton de samenwerking aangegaan met Maaskracht. Maaskracht verzorgt in opdracht van Rijkswaterstaat het onderhoud van de uiterwaarden langs de Maas. Collectief Rivierenland voert daarbij, als onderaannemer van Maaskracht, het graslandbeheer van de Maasoeveren uit.

In 2025 beheerden 19 deelnemers gezamenlijk circa 130 hectare grasland langs de Noordelijke Maasoeveren, onder begeleiding van de waardmannen en de ecooloog van het collectief. Met dit beheer laten we zien dat duurzaam agrarisch gebruik en het versterken van natuurwaarden hand in hand kunnen gaan in het rivierenlandschap.

DAW- GEBIEDSGERICHT WERKEN AAN DE BETUWSE WATERKWALITEIT

In 2025 werken agrariërs, Collectief Rivierenland, Waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland samen in het DAW-project Gebiedsgericht aan de Betuwse waterkwaliteit. Doel is om inzicht te krijgen in hoe agrarisch natuurbeheer bijdraagt aan waterkwaliteit, natte poldernatuur en gezonde landbouwbodems. Het project richt zich op het Zoelense, Rijswijkse en Eldikse Veld: open weidevogelgebieden op zware komklei met veel sloten en greppels. Hoewel de waterkwaliteit grotendeels van buiten deze gebieden wordt beïnvloed, laat het project zien dat lokaal beheer van bodem en sloten wel degelijk verschil maakt. Door eenvoudige en zichtbare monitoring, gezamenlijke gesprekken over meetpunten en het samen duiden van resultaten, wordt geleerd wat werkt en waar kansen liggen. Zo is gewerkt aan betere afstemming tussen boeren, waterschap en beleid en is zichtbaar gemaakt wat in de Betuwe al goed gaat.

AGRARIËR IN BEELD

HUGO LAMERS

“
Je gaat anders naar
je eigen land kijken.”

Achter de ramen van boerderij Lamers strekt het Rijnstrangengebied zich uit: rivierklei, open ruimte en water dat hier altijd een rol heeft gespeeld. Hugo is de vijfde generatie op deze plek. Sinds 1862 bewerkt de familie hetzelfde blok van vijftig hectare, een zeldzaamheid in een tijd van schaalvergroting. De boerderij was oorspronkelijk een gemengd bedrijf. Hugo's grootvader was melkveehouder en zijn vader schakelde later over op akkerbouw met aardappelen als hoofdgewas. Maar eind jaren negentig kwam het besef dat groeien de enige manier was om rendabel te blijven- en dat die weg hier niet paste. In 1997 besloten zijn ouders "we houden wat we hebben", "geen uitbreiding, geen schaalvergroting."

STAP VOOR STAP OMSCHAKELEN

Vandaag runnen Hugo en zijn broer Toon het bedrijf, samen met hun ouders en zussen in een maatschap. Niemand werkt er fulltime. "Dat geeft ruimte," zegt Hugo. "Er zit minder financiële druk op, waardoor je durft te experimenteren." Omschakelen doen ze stap voor stap. "Alles in één keer omgooien is een te groot risico," zegt hij. "Je moet opnieuw leren boeren."

Die leerweg begon met zaadteelt voor Cruydt-Hoeck: wilde bloemen en kruiden, geteeld met oog voor genetische diversiteit. "We zijn door hen heel anders naar onze eigen grond gaan kijken," zegt Hugo. "Wat vroeger 'slecht land' was, bleek ecologisch juist heel interessant." Zo ontwikkelde een laaggelegen, nat perceel dat jarenlang weinig opleverde, zich tot een soortenrijk natuurgasland. Het slechtste perceel werd ineens het meest waardevolle.

DE BAM-AKKER ALS TUSSENSTAP

Twee jaar geleden kwam via het Agrarisch Collectief Rivierenland de vraag om mee te doen aan een BAM-akker. "Het paste precies in wat wij wilden," zegt Hugo. "Een strokensysteem, natuurinclusief en ruimte om te experimenteren." De BAM-akker lijkt voor de broers Lamers een ideale 'stepping stone'. "Biologisch heeft twee jaar omschakeltijd – dat is een grote sprong. De BAM-akker helpt ons om regeneratieve teeltmethodes in de vingers te krijgen, zonder dat je meteen alles op het spel zet. Door de vergoeding voor de BAM-akker heb je tijd om uit te vinden wat werkt."

In natte én extreem droge jaren blijkt vooral de luzerne succesvol. "Die doet het verrassend goed. Er staat vrijwel geen onkruid tussen. En het kan dienst doen als voer voor de paarden die bij ons gestald staan, dat is winst."

TERUGKEER VAN LEVEN

De effecten van de BAM-akker zijn zichtbaar. Patrijzen, fazanten, hazen en reeën keren terug. "Mijn vader zag weer een patrijzenkoppel lopen – die waren hier 25 jaar weg." Afgelopen zomer kreeg zelfs een ree haar jong in een kruidenstrook. "Dan zit je op de trekker en kijk je niet alleen naar het gewas, maar ook of je ze ziet lopen." Het verandert ook hoe je boert. "Je leert vogelgeluiden herkennen, insecten zien, patronen begrijpen. Je gaat heel anders naar je veld kijken."

WINST AAN TWEE KANTEN

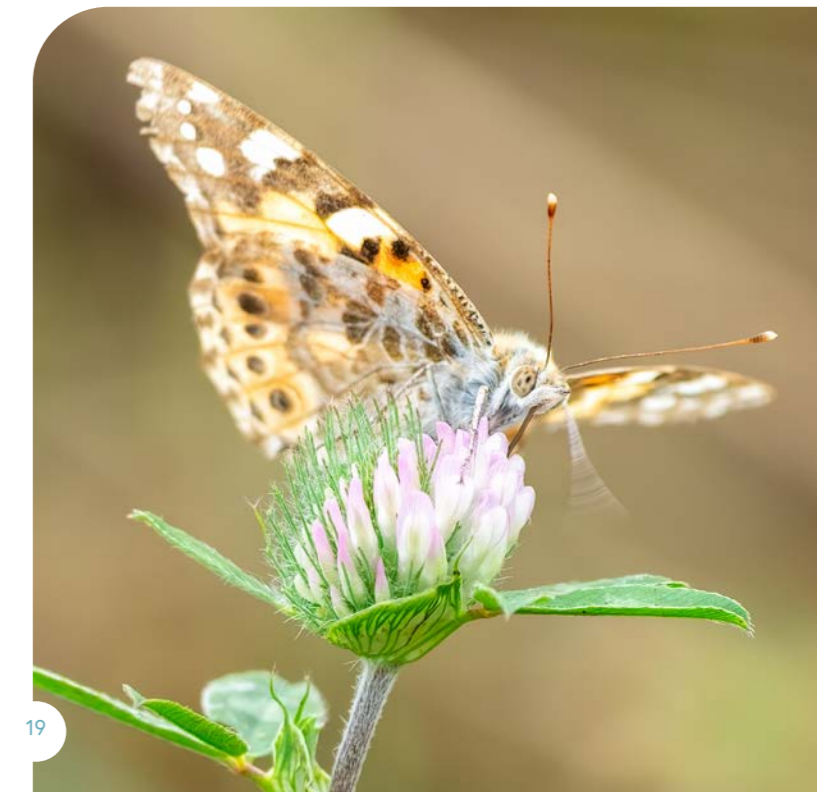
Volgens Hugo zit de kracht van de BAM-akker juist in die dubbele werking. "Het is geen zero-sum game. Het versterkt zowel de natuur als het bedrijf." Waar een losse akkerrand soms weinig oplevert, is de BAM-akker inte-

graal onderdeel van het systeem.

Voor de toekomst dromen ze verder: meer stroken, boekweit voor insecten, misschien hagen en bomen. "Dit soort effecten zie je niet in twee jaar," zegt Hugo. "Maar over vijf of zeven jaar hoop je dat het systeem stabiel wordt, met minder plagen en meer balans."

Na jaren werken in het buitenland voelt boeren thuis toch veiliger, zegt hij. "Je kent deze grond. Je weet hoe ze reageert. Althans, mijn vader weet dat heel goed en zijn kennis van de grond is goud waard." Toch blijft de combinatie essentieel. "Alleen boer zijn zou me te klein zijn. Ik heb ook die wereld daarbuiten nodig."

Tekst en foto's: Elvira Werkman

642 PARTICULIEREN EN BOEREN

zetten zich in voor meer biodiversiteit via de regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer in een gebied van **4.862 HECTARE**:

159 HA LANDSCHAPSELEMENTEN

- 153 km haag struweel en houtwallen
- 6170 knotbomen

2.813 HA WEIDVOGELBEHEER

- 149 ha extensief beweiding
- 282 ha grasland net rustperiode
- 345 ha kruidenrijk grasland
- 1826 ha legselbeheer
- 120 ha last minute beheer
- 37 ha plas-dras
- 54 ha uitgestelde bewerking

256 HA AGRARISCH WATERBEHEER

- 210 ha graslandranden
- 46 ha akkerlandranden

299 HA AKKERBEHEER

- 59,3 ha Bloemblok
- 1,4 ha keverbanken
- 35,3 ha kruidenrijke akkers
- 138,7 ha kruidenrijke akkerranden
- 49,4 ha BAM-akkers
- 14,9 ha wintervoedselakker

538 HA GRASLAND(RANDEN)

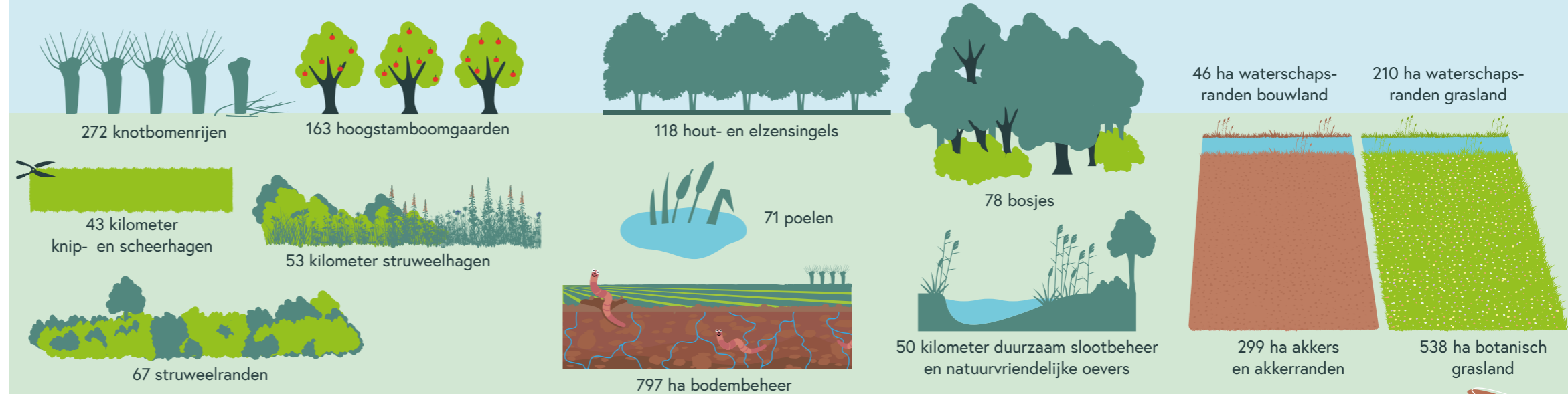
- 234 ha botanische weiland(randen)
- 304 ha botanische hooiland(randen)

797 HA BODEMBEHEER

- 163 ha grasland met alleen ruige mest
- 213 ha akkerland met ruige mest
- 225 ha akkerland met bodemverbeteraar
- 196 ha grasland met ruige mest of bodemverbeteraar

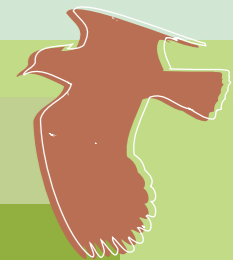
AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER 2025 IN HET RIVIERENGEBIED

ONS LANDSCHAP IN GETALLEN

ONS WEIDVOGELBEHEER IN GETALLEN

Weidvogelbeheer bestaat uit een mozaïek van verschillende beheervormen. Zo is er tijdens het hele broedseizoen voedsel, dekking en rust aanwezig.

resultaten
2025

VOORUITBLIK NAAR 2026

Voor u ligt het **Jaarbericht 2025**. Een mooi en overzichtelijk boekwerkje waarin resultaten, activiteiten en cijfers te vinden zijn die laten zien waar Collectief Rivierenland zich in 2025 mee heeft beziggehouden. En Collectief Rivierenland, dat bent u. U als coöperatief lid, deelnemer en uitvoerder van het agrarisch natuurbeheer. Samen met onze werkorganisatie en het bestuur vormen wij het collectief: een collectief dat inzet op meer agrarisch natuurbeheer in aantallen, op hogere kwaliteit van de leefgebieden, op kennisontwikkeling, op meer begeleiding en op meer verbinding met de samenleving. Het jaar 2025 was hierin een succesvol jaar.

Het jaar 2026 wordt het jaar waarin we de uitbreiding van ons budget gaan realiseren. Het jaar waarin we laten zien dat Collectief Rivierenland één van de toonaangevende collectieven is. We willen laten zien dat in het prachtige rivierenland-schap agrarisch grondgebruik en zorg voor natuur hand in hand gaan. Met gemotiveerde deelnemers, betrokken leden, een professionele werkorganisatie en een toekomstgericht bestuur. Ook in 2026 is er daarin genoeg te doen.

In de elf jaar dat onze coöperatie bestaat, is ons werkbudget meer dan vertienvoudigd. De enorme groei die we hebben doorgemaakt in hectares, deelnemers en middelen geeft ons energie om te reflecteren, aan te passen en te blijven bouwen aan kwaliteit. Dat is ook hard nodig. Landelijke en provinciale overheden hebben veel vertrouwen in de collectieven. De toenemende budgetten en taken en – niet in het minst – de rol die het agrarisch natuurbeheer wordt toegedicht in de transitie van de landbouw en het oplossen van knelpunten, onderstrepen dat.

Collectief Rivierenland wil zich daarin graag bewijzen en waar nodig een voortrekkersrol spelen. Tegelijkertijd zijn er ook zorgen: zorgen dat budgetten 'verdwijnen' naar uitkoopregelingen of dat ANLb-gelden oneigenlijk worden ingezet voor compensatie. Zorgen dat een gebied als het Riviereengebied, met minder stikstofzorgen dan andere gebieden, achterblijft in de verdeling van de budgetten. En zo zijn er meer.

Daarom is het zaak dat we onze kwaliteit hoog houden en in de belangenbehartiging kunnen bepleiten én aantonen: versterk vooral ook het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in gebieden waar landbouw en agrarisch grondgebruik potentie hebben. De praktijk bewijst het succes daarvan. Collectief Rivierenland bewijst het. Wij, met elkaar.

Jos van Maanen,
Voorzitter Collectief Rivierenland - Agrarisch Natuurbeheer

DE GEZICHTEN VAN COLLECTIEF RIVIERENLAND

Vlnr: Lisanne, Ruud, Hermen, Jan, Leonie, Camiel, Corine, Anne, Sanne, Sarah en Theo

Onze kracht is de samenwerking met de agrarische natuurverenigingen:

CONTACT MET COLLECTIEF RIVIERENLAND

Van Heemstraweg 2B, 6653 KB Deest
www.collectiefrivierenland.nl
info@collectiefrivierenland.nl

COLOFON

Uitgave van Collectief Rivierenland, 2026

TEKST Collectief Rivierenland
FOTOGRAFIE Collectief Rivierenland
VORMGEVING Studio Anker, Tiel

info@collectiefrivierenland.nl
www.collectiefrivierenland.nl

Van Heemstraweg 2B
6653 KB Deest